

Özbek dilinde yazılı okuryazarlığın geliştirilmesi konuları

Shahnoza Ziyamuxamedova

Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi Doçenti

Özet

Günümüzde modern uzmanlar için gereksinimler, profesyonel yazılı okuryazarlığa hakim olmaları, faaliyetleriyle ilgili tüm yazışmalarda edebi dil araçlarını yüksek doğruluk ve rasyonellik düzeyinde kullanma becerisini oluşturmuş olmalarıdır. Ayrıca, edebi dilin normlarına uygun bir metin oluşturma becerisine sahip olmak, günümüz uzmanları için gerekli becerilerden biridir. Konuşma koşullarına uygun olarak okuryazar yazma, yaratıcı düşünme ve düşünce ürününü yazılı biçimlerde doğru, akıcı ve mantıksal bir şekilde ifade etme becerilerini oluşturmaya hizmet eden site "Yozmanutq.uz" sitesidir. Bu makale, okuyucunun dikkatini kesinlikle çekecek olan "Yozmanutq.uz" sitesinin yeteneklerini, üzerinde sunulan çeşitli okuryazarlık egzersizlerini, kelime oyunlarını ve kelime bulmacalarını tartışmaktadır. Bu site, yazılı konuşmanın pratik bilgisini oluşturur, yazılı konuşmanın normlarını ve kriterlerini tanıtır, yazılı çalışmanın gerekliliklerini iyice kavramaya yardımcı olur ve yazılı profesyonel konuşmada dil birimlerinin uygun kullanımını öğretir. Sitenin bir diğer dikkat çekici yönü de kelime oyunları aracılığıyla kelimelerin doğru şekilde nasıl yazılacağını öğretmenin mümkün olmasıdır. Her seferinde, bir kelime oyunu aracılığıyla birkaç kelimenin yazılmasına dikkat edilir. Bu, öğrencileri bunaltmaz ve zamanlarını keyifli bir şekilde geçirmelerine olanak tanır.

Bu tür çeşitli yazılı okuryazarlık görevleri, öğrenciler ve öğrenciler veya Özbek dilinde edebi bir şekilde yazmayı öğrenmek isteyenler için çok etkilidir. Ayrıca, site öğretmenlere dikte ve anlatı metinleri, okuryazarlık testleri ve okuryazarlığı güçlendirmede önemli faktörler olan metin becerilerini geliştiren görevler sağlar.

Anahtar kelimeler: "Yozmanutq.uz" sitesi, alıştırma, yazılı okuryazarlık, kelime oyunları, kelime bulmacaları.

Issues of improving written literacy in the Uzbek language

Shahnoza Ziyamuxamedova

Associate Professor of Tashkent State Law University

Abstract

The requirements for modern specialists today are that they master professional written literacy, have formed the ability to use literary language tools with a high level of accuracy and rationality in all correspondence related to their activities. Also, the ability to compose a text in accordance with the norms of the literary language is one of the necessary skills for today's specialists. The site "Yozmanutq.uz" serves to form the skills of literate writing, creative thinking and expressing the product of thought in written form correctly, fluently and logically, in accordance with the conditions of speech. This article discusses the capabilities of the site "Yozmanutq.uz", various literacy exercises, word games and word puzzles presented on it, which will certainly attract the attention of the reader. This site forms practical knowledge of written speech, introduces the norms and criteria of written speech, helps to thoroughly comprehend the requirements of written work, teaches the proper use of language units in written professional speech. Another remarkable aspect of

the site is that it is possible to teach how to write words correctly through word games. Attention is paid to writing a few words at a time through a word game. This does not overwhelm the students and allows them to spend their time in an enjoyable way.

Such a variety of written literacy tasks are very effective for students and students or those who want to learn to write in the Uzbek language in a literary way. In addition, the site provides teachers with dictation and narrative texts, literacy tests and tasks that develop textual skills, which are important factors in strengthening literacy.

Key words: site "Yozmanutq.uz", exercises, written literacy, word games, word puzzles.

Çağdaş uzmanlar belagatli olmalı, sanatsal bir zevke sahip olmalı ve düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak yüksek düzeyde ifade edebilmelidir. Yazılı konuşma okuryazarlığını geliştirmek, yazılı profesyonel iletişim becerilerini geliştirmeyi, yazılı konuşmayı her durumda doğru bir şekilde kullanma yeteneğini, faaliyetleriyle ilgili tüm yazışmalarda edebi dil araçlarını yüksek düzeyde doğruluk ve rasyonellikle kullanma yeteneğini ve mantıksal-özel ve dilsel normlara uygun metinler oluşturma yeteneğini amaçlayan pratik beceriler oluşturur.

Gençler arasında Özbek dilini öğrenmeye ilgi ve ihtiyaç uyandırmak gerekiyor. Bunda önemli bir etken, uzaktan eğitimin, bağımsız öğrenmeye yönelik video derslerinin ve bunların internette yer almasının artmasıdır. Özellikle günümüzde bu konu tüm eğitim kurumları için daha da önemli hale geliyor. Ayrıca, Özbekistan Cumhuriyeti'nin dil ile ilgili "Reklamcılık" ve "Şirket Adları" yasaları iyileştirilirse ve yasanın ihlali durumunda önlemler belirlenirse, halkın dikkatini çeken sokaklardaki bazı okuma yazma bilmeyen yazıtlar önlenabilir. Ayrıca, eğer genel okullarda, okul öncesi eğitim kurumlarında, işçi kolektiflerinde, sağlık kuruluşlarında Özbek edebi dilinin norm ve kurallarına sıkı sıkıya uyulması sağlanırsa, yol levhaları, mahalle ve sokak adları, toplu taşıma araçlarındaki yönlendirmeler, resmi evraklar, sözleşmeler ve diğer tüm yazışmaların devlet dilinde yapılması konusunda ciddi denetimler yapılırsa, okuryazarlık düzeyimizde bazı olumlu değişiklikler olacağına inanıyorum.

Uzun yıllara dayanan pedagojik deneyimimiz, yazılı konuşma kültüründe eğitim içeriğinin yalnızca Özbek dilinin yapısının bilimsel yorumlanmasına ve dilbilgisi çalışmasına odaklanması durumunda istenilen sonucu vermeyeceğini göstermektedir. Çünkü dilbilgisi analizlerini, kelime grupları ve sözcük türleri için tanımları ve kuralları ezberleyerek öğrencilerin düşünme becerilerini, uygun şekilde konuşma ve yazma yeteneklerini geliştirmek imkansızdır. Bu nedenle, öğrencilerin okuryazar yazma, yaratıcı düşünme ve düşüncelerini konuşma koşullarına uygun olarak yazılı biçimlerde doğru, akıcı ve mantıksal olarak ifade etme becerilerini oluşturmaya hizmet eden "Yozmanutq.uz" sitesini örnek gösterebiliriz.

Bu site, yazılı konuşmanın pratik bilgisini geliştirir, yazılı konuşmanın normlarını ve kriterlerini tanıtır, yazılı çalışmanın gerekliliklerine tam olarak hakim olmaya yardımcı olur ve yazılı mesleki konuşmada dil birimlerinin uygun kullanımını öğretir.

"Yozmanutq.uz" web sitesi, noktaları gerekli eklerle değiştirme, cümlelerdeki üslup hatalarını bulma veya büyük harfler, bileşik kelimeler ve ödünç alınan kelimelerin yazımı üzerine alıştırmalar gibi yazılı okuryazarlığı geliştirmeyi amaçlayan çeşitli yazılı alıştırmalar sunar. Ayrıca, sitenin alıştırmalar bölümü, Arapça dilinden ödünç alınan kelimeleri yazmayı, yaygın kelimeleri

alternatifleriyle yazmayı ve cümle yapısında sözdizimsel ilişkileri uygun şekilde kullanmayı amaçlayan bir dizi görev ve alıştırmaya sunar.

Arapçadan ödünç alınan kelimelerin yazımı

	Birlik	Ko'plik
1.	Habib	Ahbob
2.	Hol	Ahvol
3.	Sir	Asror
4.	She'r	Ash'or
5.	G'ayr	Ag'yor
6.	Fig'on	Afg'on
7.	Karam	Ikrom
8.	Nahr	Anhor
9.	Nur	Anvor
10.	Ahl	Aholi
11.	Valiy	Avliyo
12.	Tojir	Tujjor
13.	Javhar	Javohir
14.	Holat	Holot
15.	Had	Hudud
16.	Haq	Huquq
17.	Xaliqa (maxluq)	Xaloyiq
18.	Daraja	Darajot
19.	Shoir	Shuaro
20.	Sifat	Sifot
21.	Oshiq	Ushshoq
22.	Ilm	Ulum
23.	Faqir	Fuqaro
24.	Faqih	Fuqaho
25.	Fan	Funun
26.	Kitob	Kutub (kuttob)
27.	Shayx	Mashoyix
28.	Malak	Maloyik
29.	Millat	Milal
30.	Malik	Muluk
31.	Xulq	Axloq
32.	Ism	Asmo
33.	Ruh	Arvoh
34.	Olim	Ulamo
35.	Fozil	Fuzalo
36.	Zikr	Azkor
37.	Fikr	Afkor
38.	Fusun	Afsun
	Nima?	Kim?
1.	Islom	Muslim(a)
2.	She'r	Shoir(a)
3.	Safar	Musofir
4.	Ibodot	Obid
5.	Hibs	Mahbus

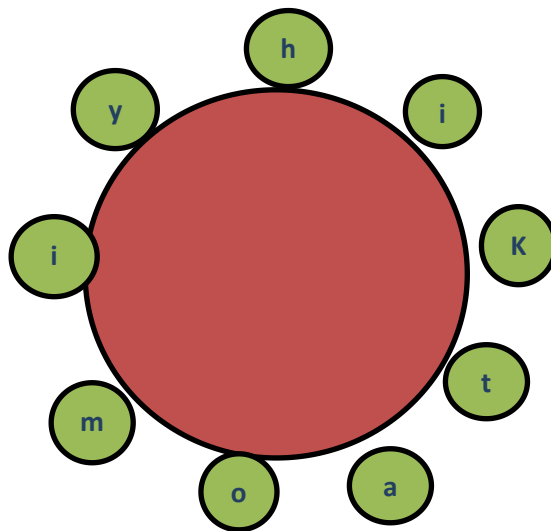
6.	Hijrat	Muhojir
7.	Tanqid	Munaqqid
8.	Maktub	Kotib(a)
9.	Fath	Fotih
10.	Tib	Tabib
12.	Zikr	Zokir
13.	Raqs	Raqqos(a)
14.	Sehr	Sohir
15.	Sabr	Sobir
16.	Zulm	Zolim
17.	Jahl	Johil
18.	Aql	Oqil
19.	Ilm	Olim
20.	G'urur	Mag'urur
21.	Kashf	Kashshof
22.	Hukm	Mahkum
23.	Xabar	Muxbir
24.	Ixlos	Muxlis
25.	Madh	Maddoh
26.	Najm	Munajjim
27.	Fiqh	Faqih
28.	Va'z	Voiz

Veya alternatifi olan kullanimdaki kelimeler

№	O`zlashgan so`zlar	Уларнинг муқобиллари
1.	Остановка	бекат
2.	Билет	патта, чипта
3.	Свет	чирок
4.	Магазин	дўкон
5.	Букет	гулдаста
6.	Ваза	гулдон
7.	Гвоздика	чиннигул
8.	Труба	кувур
9.	Причёска	соч турмаги
10.	Люстра	қандил
11.	Календарь	таквим
12.	Кофе	қаҳва
13.	Хрусталь	биллур
14.	Зажигалка	ёндиргич
15.	Сок	шарбат
16.	Браслет	билагузук
17.	Носки	пайпок
18.	Наушник	қулокчин
19.	Мышка	сичқонча
20.	Кресло	курси
21.	Колонка	овозкучайтиргич
22.	Подвал	ертўла
23.	Обед	тушлик
24.	Вешалка	кийим илгич, илгак
25.	Пачка	даста
26.	Путёвка	йўлланма
27.	Участковый	участка инспектори
28.	Градусник	ҳарорат ўлчагич
29.	Включатель	ёққич
30.	Перестановка	қайта жойлаштириш
31.	Мороженое	музқаймоқ
32.	Конверт	хатжилд
33.	Салют	мушак
34.	Заказ	буюртма
35.	Том	жилд
36.	Запас	захира
37.	Форточка	дарча
38.	Уборщица	фаррош
39.	Эшик ручки	туткичи
40.	Чашка	финжон

[illegible][illegible]

--	--	--	--	--	--

H	o	k	i	m	i	y	a	t
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Ya da resimlerdeki durumu eleştirel bir gözle değerlendirip her birini kişisel düşüncelerle yorumlama görevi vardır:

Veya birinci sütundaki kelimelerin eş anlamlılarını ikinci sütunda bulabilirsiniz:

Avtomobil	silayi rahm
Chashka	miskin
Qiyofa	lojuvard
Tamaddun	pargar
Kumush	dakki
Qarindosh-urug'	in'ikos
Yashirin	avzo
Hassa	xatboshi
Yo'qsil	markab
To'q ko'k	finjon
Vizitka	ko'pchilik
Sirkul	sivilizatsiya
Tanbeh	siymo
Aks	aso
Abzas	xufiya
Aksariyat	tashrif qog'ozi
Yuz ifodasi	siym

Eşanlamlılar listesini tamamlayın

1.	Sabr	<i>chidam</i>	<i>toqat</i>	<i>to‘zim</i>	<i>bardosh</i>	
2.	Tong	<i>ertalab</i>	<i>sahar</i>	<i>subhidam</i>	<i>saboh</i>	
3.	Hurmat	<i>ardoq</i>	<i>e‘zoz</i>	<i>qadr</i>	<i>izzat</i>	<i>ehtirom</i>
4.	Sovg‘a	<i>tuhfa</i>	<i>hadya</i>	<i>armug‘on</i>	<i>in‘om</i>	
5.	Ayyor	<i>makkor</i>	<i>mug‘ombir</i>	<i>hiylakor</i>	<i>nayrangboz</i>	<i>dog‘uli</i>
6.	Qizg‘anchiq	<i>baxil</i>	<i>ziqna</i>	<i>xasis</i>	<i>qurumsoq</i>	<i>mumsik</i>
7.	Dushman	<i>g‘anim</i>	<i>yov</i>	<i>ag‘yor</i>	<i>raqib</i>	
8.	Qiyofa	<i>surat</i>	<i>siymo</i>	<i>tashqi</i> <i>ko‘rinish</i>	<i>obraz</i>	
9.	Tarix	<i>o‘tmish</i>	<i>moziy</i>			
10.	Sarvqomat	<i>xushbichim</i>	<i>kelishgan</i>			

Bu tür çeşitli yazılı okuryazarlık görevleri, öğrenciler ve öğrenciler veya Özbekçe'de edebi olarak yazmayı öğrenmek isteyenler için çok etkilidir. Ayrıca site, öğretmenlere dikte ve anlatı metinleri, okuryazarlık testleri ve okuryazarlığı güçlendirmede önemli faktörler olan metin becerilerini geliştiren görevler sağlar.

Yani, 30 yıllık deneyimimizden, yazılı konuşmadaki hatalarımızdan ve eksikliklerimizden doğru sonuçları çıkarmamız ve doğru yazım kültürünü yaygınlaştırmak için elimizden gelen her şeyi yapmamız gerekiyor.

Eğer “Yozmanutq.uz” web sitesi bu konuda size yardımcı olabilirse, yapılan harika işe küçük bir katkıda bulunmaktan mutluluk duyarız.